

Stofwisselingsziekten door overaanbod gras

In de afgelopen twee jaar hebben we in Nederland te maken gehad met milde winters. Het zijn winters geweest waarin ruim voldoende gras voor handen was, waardoor (drachtige) schapen te weinig en soms zelfs niet zijn bijgevoerd. Dit terwijl het einde van de dracht bij schapen veel energie vereist.

RENÉ VAN DEN BROM, specialist kleine herkauwer gezondheid bij GD
MAURITS BOSGOED, dierenarts bij DAP Vaassen
MARK VAN DER HEIJDEN, dierenarts bij ULP

De overvloed aan gras in de afgelopen periode kan leiden tot een ontoereikend rantsoen, met meer kans op stofwisselingsziekten. In dit artikel wordt een korte beschrijving gegeven van een vijftal veel voorkomende stofwisselingsziekten bij schapen.

>

In de afgelopen periode was er relatief veel gras beschikbaar, waardoor de drachtige oeien soms onvoldoende werden bijgevoerd.

FOTO: GEESE ROTGERS

Wanneer niet in de behoeften wordt voorzien, ontspoord de stofwisseling

Stijve overhouders

In de afgelopen twee jaar is het beeld van stijve overhouders (drachtige ooilammeren die stijf en kreupel zijn) regelmatig waargenomen. De oorzaak is waarschijnlijk gelegen in de milde winters waarin voldoende gras beschikbaar was en (drachtige) ooilammeren niet werden bijgevoerd. Opvallend was dat de aandoening ook bij ramlammeren kon worden gezien. De botstofwisselingsproblemen ontstaan doordat het aanbod aan calcium en/of fosfor onvol-

doende is of wanneer de reserves aan vitamine D op zijn. Aangedane dieren worden stijf en nemen minder voer op. Er kunnen verdikkingen aan beenderen worden waargenomen wanneer er niet tijdig een behandeling wordt ingesteld. De behandeling bestaat uit het toedienen van vitamine D,

het verstrekken van hooi en krachtvoer. Voor deze aandoening geldt dat hoe later een behandeling wordt ingesteld, des te langer het herstel duurt. Er is beschreven dat voor elke dag dat de aandoening bestaat, het herstel een week vergt.

Melkziekte

Melkziekte (ook wel ophaalziekte genoemd) is een aandoening die bij schapen van enkele weken voor tot enkele weken na het aflammeren kan worden gezien. De oorzaak van de aandoening is een te laag calciumgehalte in het bloed. Wanneer schapen worden blootgesteld aan bijvoorbeeld stress en voerveranderingen, kan het calciumgehalte nog verder dalen en kunnen klinische verschijnselen worden waargenomen. Traagheid, achterblijven, een stijve en slingerende gang, schrikachtigheid en spiertrillingen zijn de eerste verschijnselen die kunnen worden waargenomen. In een later stadium wordt onvoldoende voer opgenomen, raken dieren in coma en kunnen ze uiteindelijk sterven. De diagnose wordt gesteld op basis van de klinische verschijnselen en bloedonderzoek. Aangedane dieren kunnen worden behandeld door in de bloedbaan een calciumoplossing te laten toedienen. Daarnaast kan vitamine D worden verstrekt. Melkziekte kan worden

Een vette ooi heeft een hoog risico op slepende melkziekte.

FOTO: MAURITS BOSGOED

Slappe lammeren. Door de slechte conditie van de ooi zijn de lammeren te vroeg geboren.

FOTO: MAURITS BOSGOED

voorkomen door voldoende calciumaanbod in het rantsoen.

Slepende melkziekte

Slepende melkziekte (ook wel acetonemie of drachtigheidsvergiftiging genoemd) is een stofwisselingsziekte die meestal aan het einde van de dracht optreedt bij dieren die drachtig zijn van een meerling. Met name vette en magere dieren zijn vatbaar. Het is van belang dat de conditie van drachtige dieren aan het einde van de dracht niet veel minder wordt. Aan het einde van de dracht is de energiebehoefte groot en de opnamecapaciteit van voer vaak verminderd. Wanneer niet in de behoeften kan worden voorzien, ontspoord de stofwisseling: de afbraak van vetten neemt toe, maar deze worden niet volledig verbrand door de lever en er ontstaan giftige stoffen. Aangedane oaien worden traag, nemen minder voer op, vertonen neurologische verschijnselen en raken uiteindelijk in een coma en sterven. De diagnose kan worden gesteld door klinisch beeld, bloed- en of urineonderzoek en sectie. Omdat het effect van een behandeling voor slepende melkziekte vaak tegenvalt en alleen bij snel ingrijpen kans op succes heeft, ligt de nadruk bij deze aandoening op preventie: zorg dat de oaien aan het begin van de dracht niet te vet zijn. Aan het einde van de dracht moet aan de energiebehoefte worden voldaan. Een aangepast rantsoen voor dieren die drachtig zijn van een meerling is hierbij aan te bevelen. Het vergroten van de voeropname kan worden bevorderd door dieren voor het aflammeren te scheren.

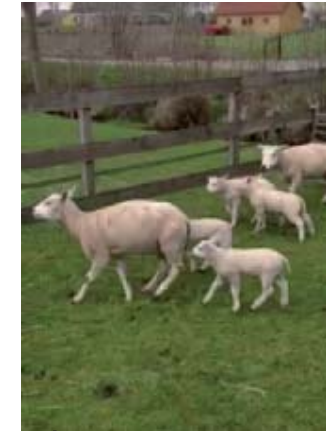
Kopziekte

Kopziekte is een aandoening die wordt veroorzaakt door een verstoring in magnesiumstofwisseling met een te laag magnesiumgehalte in bloed en hersenvloeistof als gevolg. Kopziekte wordt meestal op de top van de lactatie (drie tot zes weken na aflammeren) gezien bij oaien die onvoldoende krachtvoer krijgen. De belangrijkste verschijnselen zijn een verminderde voeropname, afzonderen van het koppel en neurologische verschijnselen, zoals schrikachtig gedrag en lang aanhoudende spiertrillingen. De diagnose kan worden bevestigd door het bepalen van het magnesiumgehalte in bloed of urine. Naast behandeling van de aangedane dieren met een calcium-magnesiuminfuus kan eventueel een kalmerend middel worden ver-

Een ooi met een afwijkende gang door melkziekte.

FOTO: MAURITS BOSGOED

Bij melkcreupelheid probeert de ooi de voorpoten te ontlasten. Hierbij worden de voorpoten naar voren gezet en de achterpoten onder het lichaam.

FOTO: MARK VAN DER HEIJDEN

strekt. Daarnaast is het verstrekken van extra magnesium aan koppelgenoten nodig. Stress moet worden vermeden in koppels waar kopziekte optreedt.

Melkcreupelheid

Melkcreupelheid is een aandoening die waarschijnlijk wordt veroorzaakt door een storing in de botstofwisseling. De aandoening treedt meestal enkele weken na het aflammeren op en wordt doorgaans gezien bij jonge oaien die veel melk geven. Aangedane dieren lopen pijnlijk en proberen hun poten te ontlasten. Ze plaatsen hun voorbenen in één lijn en hun achterbenen ver onder hun lichaam. Hierdoor wordt een afwijkende gang waargenomen die tijdens opjagen verergert. In sommige gevallen ziet de gang eruit alsof de bewegingen lijken op die van een kangoeroe. Wanneer een behandeling wordt ingesteld waarbij vitamine D, hooi en krachtvoer worden verstrekt, lammeren worden gespeend (indien dat mogelijk is) en de oaien worden geschoren, treedt meestal snel herstel op. Net als wat voor stijve overhouders geldt, wordt aangehouden dat voor elke dag dat de aandoening bestaat een week hersteltijd moet worden aangehouden. \$

Conclusie

Stofwisselingsziekten komen met grote regelmaat bij schapen rondom de aflammerperiode voor. Meestal ontstaan ze wanneer het rantsoen ontoereikend is. Wanneer ze optreden is het zaak om de symptomen snel te herkennen, de diagnose te stellen en een behandeling in te stellen. Stofwisselingsziekten kunnen leiden tot sterfte en in veel gevallen worden voorkomen door goed voeren, stalling en winterscheren.